

Наукові перспективи
Видавнича група

ЖУРНАЛ
Національні інтереси

України

*Створимо переможне
майбутнє України разом*

5(10)
2025

Військова академія (м. Одеса)

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного
управління*

«Національні інтереси України»

№ 5(10) 2025

2025

Military Academy (Odesa)

Scientific Perspectives Publishing Group

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«National interests of Ukraine»

№ 5(10) 2025

2025

ISSN 3041-1793 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-5\(10\)](https://doi.org/10.52058/3041-1793-5(10))

**“Національні інтереси України”: науково-практичний журнал. 2025.
№ 5(10) 2025. С. 1517.**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України #1415 від 02.10.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності); 051 Економіка; 052 Політологія

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1721 журналу присвоєно категорію “Б” зі спеціальностей: К1 Державна безпека; К2 Безпека державного кордону; К6 Забезпечення військ (сил)

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 12.05.2025, № 4/5-25)

Програмні цілі науково-практичного журналу “Національні інтереси України” (далі – журнал): публікація оригінальних наукових статей із найактуальніших питань національної безпеки, публічного управління та адміністрування, права, економіки і політології України, зарубіжних країн для розвитку, удосконалення української національної науки та освіти; організація наукових дискусій

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Рік заснування: 2024.

Журнал виходить раз на місяць

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Кириленко Володимир Анатолійович - доктор військових наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри Воєнної академії імені Євгенія Березняка, полковник (Київ, Україна)

Почесний редактор:

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління», полковник (Київ, Україна)

Головний редактор:

Мисик Анатолій Борисович - доктор військових наук зі спеціальності охорона державного кордону, професор, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»:

Беньковська Наталя Борисівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (Одеса, Україна)

Братко Артем Володимирович – доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», доцент, професор кафедри прикордонної служби факультету безпеки державного кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Булгаков Руслан Валерійович - кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Головань В'ячеслав Григорович - кандидат технічних наук в галузі 25 – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 255 – «Озброєння та військова техніка», професор, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння Військової академії (Одеса, Україна)

Дейнега Олександр Васильович - доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Україна (Київ, Україна)

Дружинін Віталій Світозарович - доктор філософії за спеціальністю 255 Озброєння та військова техніка, старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Запорожець Тетяна Володимирівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, учений у галузі озброєння та військової техніки

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування підрозділів зв'язу, доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)

Котов Денис Олександрович - доктор філософії зі спеціальності 255 - Озброєння та військова техніка, доцент кафедри автомобільної техніки Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарєва Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарєва Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Левченко Ігор Славович - кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Максименко Юрій Анатолійович - кандидат технічних наук в галузі 253 “Військове управління (за видами збройних сил)”, 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 “Озброєння та військова техніка”, доцент, начальник кафедри організації розвідувальної – інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Маміч Віктор Володимирович - кандидат технічних наук в галузі 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 – Озброєння та військова техніка, доцент, доцент кафедри організації розвідувальної-інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Марутян Рена Рубенівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Машков Олег Альбертович - доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, професор кафедри екологічної безпеки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (Київ, Україна)

Мейко Олександр Васильович - доктор наук з державного управління, Перший заступник ректора (перший проректор) з навчальної роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Мосов Сергій Петрович - доктор військових наук, професор, професор кафедри авіації та авіаційного пошуку і рятування Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

Пастернак Ігор Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Певцов Геннадій Володимирович - доктор технічних наук професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна - доктор наук з державного управління, начальник наукового відділу проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)

Попов Сергій Афанасійович - кандидат технічних наук в галузі 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 – Озброєння та військова техніка, Доктор з державного управління 28 – публічне управління та адміністрування, доцент, професор, професор кафедри організації розвідувальної інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Потеряйко Сергій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)
Рабоча Тетяна Валентинівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)
Семененко Олег Михайлович - доктор військових наук, професор, заступник начальника інституту з наукової роботи Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України (Київ, Україна)
Стоянова-Коваль Світлана Савівна - доктор економічних наук, професор Військової академії (Одеса, Україна)
Тарадуда Дмитро Віталійович - кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)
Фаріон Олег Борисович - доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», професор, професор кафедри прикордонної безпеки факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Чорна Катерина Павлівна - доктор наук з державного управління, доцент, проректор Міжрегіональної Академії Управління персоналом (Київ, Україна)
Якиминська Любов Вікторівна - кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Право»:

Бухтіярова Ірина Геннадіївна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Калинюк Степан Степанович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
Куртакова Ганна Олександрівна - доктор філософії в галузі права, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого, начальник відділу організації практики та позанавчальної роботи МАУП (Київ, Україна)
Кушнір Ірина Павлівна - доктор юридичних наук зі спеціальності «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», доцент, заступник начальника кафедри адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
Пастух Ігор Дмитрович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко Оксана Григорівна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Економіка»:

Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
Бабчинська Олена Іванівна - доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
Божидай Ірина Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, заступник декана факультету менеджменту, адміністрування та права Державного біотехнологічного університету
Вишневецька Оксана Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Гетьман Ольга Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Харківського національного університету автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна)
Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
Кривенко Надія Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки"
Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. (Дніпро, Україна)
Новаковська Ірина Олексіївна - доктор економічних наук, професор кафедри земельного кадастру НУБіП України, член-кор НААН (Київ, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Публічне управління та адміністрування»:

Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

Дзяна Галина Олексіївна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного врядування Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Медведчук Оксана Валеріївна - кандидат наук з державного управління, доцент, Начальник відділу нормативно-методичного забезпечення та управління проектами Міждержавної гільдії інженерів-консультантів (Київ, Україна)

Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, Харківський національний медичний університет (Харків, Україна)

Непомнящий Олександр Михайлович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри архітектури і просторового планування факультету архітектури, будівництва та дизайну Національного авіаційного університету, експерт Експертної ради МОН з питань атестації наукових кадрів з суспільних наук (Київ, Україна)

Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)

Прав Юрій Григорович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри засобів захисту інформації Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Торічний Вадим Олександрович – доктор наук з державного управління зі спеціальності «Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку», доцент, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Політологія»:

Горло Наталія Віталіївна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Лавриненко Ганна Андріївна - кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та соціології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

Примуш Микола Васильович - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, Україна)

Третяк Олексій Анатолійович - доктор політичних наук, професор, в. о. завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)

Хорішко Лілія Сергіївна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

ЗМІСТ

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека,
безпека державного кордону»

Sich R.V., Horpynych P.A., Polishchuk D.B., Zhilkin H.V. <i>MODERN MEANS OF COMBATING UNMANNED AERIAL VEHICLES ON THE BATTLEFIELD</i>	21
Андрусяк М.В., Русецький Р.Ю., Акімов О.О. <i>ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА</i>	31
Богданов Є.П. <i>МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ДІЯМ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ</i>	49
Гаврилюк В.В., Зайцев О.В., Вергелес К.П. <i>ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО УМОВ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ: АСПЕКТИ ВИЖИВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ</i>	63
Горбачевський С.С., Самойленко О.О. <i>ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ</i>	74
Гулай В.В., Максимець В.Є., Охота І.Й. <i>ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА СЛОВАЧЧИНИ УКРАЇНИ: ГРОМАДСЬКИЙ АКТИВІЗМ CONTRA ПОЛІТИЧНОЇ КОН'ЮНКТУРИ ПІСЛЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОРОСІЙСЬКОГО КУРСУ УРЯДУ Р. ФІЦО (ОСІНЬ 2023-ЗИМА 2025 РР.)</i>	85
Демчишин В.С., Пшенична О.О. <i>БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ РИЗИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ</i>	95
Дегтяр О.А., Безносенко С.Ю., Коротченко Л.А., Вороной О.В. <i>МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ</i>	105

Живило Є.О., Докіль В.М. ДОСВІД ІЗРАЇЛЯ ТА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ ЩОДО МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ КІБЕРБЕЗПЕКИ	120
Задолинний В.А., Погребний В.І., Гнилянський І.І. КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ БЕЗПІЛОТНОЇ ЛОГІСТИКИ ПІДРОЗДІЛІВ НА ЛІНІЇ БОЙОВОГО ЗІТКНЕННЯ	140
Залож В.В., Торічний В.О., Шашкун І.В. МОТИВАЦІЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	154
Золотов А.В., Даценко О.П., Федорович В.В., Половінкін І.М. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ОСНОВ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	170
Івченко М.М., Керецман О.М., Дегтяр О.А. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	188
Ігнат'єв А.М. ДЕМОГРАФІЧНИЙ СТАН УКРАЇНИ	202
Катеринчук І.С., Чуканов А.І. МЕТОДИКА ВИБОРУ ЗА МНОЖИНОЮ ПОКАЗНИКІВ ТИПУ ЗАСОБУ БЕЗПІЛОТНОГО ЛІТАЛЬНОГО АПАРАТУ ДЛЯ РОЗВІДКИ МІННОЇ ОБСТАНОВКИ	215
Коба О.В. ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ТА ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ ПІД ЧАС КОНВОЮВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	230
Козловський Ю.К., Зінченко М.О., Яковчук О.В., Коваленко І.Г., Лазута Р.Р., Гулій В.С., Денісова В.В., Слюсар В.С., Попович О.М., Васильченко Д.В. ОГЛЯД ДОСВІДУ РОЗРОБКИ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСІВ БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ	240

Козорог Г.О., Ілющенко Ю.М., Красота І.В. <i>АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД</i>	261
Косовський С.В., Стасюк В.С. <i>СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТЕХНІКИ НА СКЛАДАХ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО</i>	273
Кочин В.Д., Скрябіна М.О., Букін М.П., Лисенко Є.С., Владимиров М.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ VR-ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ</i>	280
Лапчук Д.І., Щетинський І.М., Тайбасаров О.В. <i>ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ВОГНЕВИХ ГРУП ДЛЯ ЗНИЩЕННЯ ЗАСОБІВ ПОВІТРЯНОГО НАПАДУ</i>	290
Маняков І.В. <i>ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ТА СТАНДАРТІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ОХОРОНИ ДІЛЯНОК ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ</i>	303
Марченко Б.В., Федорчук В.Ю. <i>СТРАТЕГІЇ ВИЖИВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТАХ: РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ</i>	314
Нікулін М.О., Магась Г.А. <i>АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОПЕРАТИВНО- СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ</i>	324
Носков О.О., Дегтяр О.А. <i>БЕЗПЕКА ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ</i>	339
Парій С.Г. <i>ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ</i>	349
Селявін Д. <i>ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ</i>	356

- Сухань П.С.** 365
НАПРЯМИ ВЗАВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ДИВЕРСІЙ
- Сухань П.С.** 377
ОПЕРАТИВНИЙ ЗБІР ТА АНАЛІЗ ОПЕРАТИВНИХ (РОЗВІДУВАЛЬНИХ), ДАНИХ МОЖЛИВИХ ДІЙ ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ТА ЗАСОБІВ СИЛАМИ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ
- Тарасенко В.С.** 390
ЕВОЛЮЦІЯ ТАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ FPV ДРОНІВ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: ВІД ІМПРОВІЗОВАНИХ ЗАСОБІВ ДО КЛЮЧОВОГО ЕЛЕМЕНТУ СУЧАСНОГО БОЮ
- Торічний В.О., Залож В.В., Шашкун І.В.** 401
СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА НА СТРАТЕГІЧНОМУ РІВНІ
- Федорчук А.В., Баштовий В.М., Якубовський В.І., Яблонський І.М.** 414
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
- Філіппов М.О., Балагур Л.О., Башнянин О.В.** 425
ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТОПОГРАФІЧНИХ ДАНИХ У БОЙОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Фурса А.А., Букін М.П., Тененьов Є.П., Владимиров М.В., Піць А.В.** 435
МАТЕРІАЛЬНА БАЗА ДЛЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВІРІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Ярещенко С.С., Владимиров М.В., Смолів В.Ф., Солоненко В.В., Букін М.П.** 446
ДИСЦИПЛІНА ЯК НЕ ВІД'ЄМНА ЧАСТКА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

РОЗДІЛ «Право»

- Bakutin Ye.** 456
TOPICAL ISSUES IMPROVEMENT OF THE ACTIVITIES OF THE PATROL POLICE

Khomyk N.A. <i>LEGAL BASIS OF SOIL PROTECTION IN UKRAINE</i>	467
Асірян С.Р., Свергун Р.В. <i>ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ</i>	476
Баранов-Мохорт С.М. <i>ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ АСОЦІАЦІЯМИ ТА ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ</i>	485
Битяк О.Ю. <i>ПРАВОВІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ</i>	495
Ботнаренко О.М. <i>ПРИРОДА, ЦІЛІ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	505
Гаркуша А.Г., Санакоєв Д.Б. <i>ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РОЗШУКУ ПІДОЗРЮВАНИХ У КОЛАБОРОЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ («IN ABSENTIA») В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	516
Герасименко О.М., Невмержицький С.М. <i>ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ДОТРИМАННЯ СЛУЖБОЮ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЗА КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ НА ОБ'ЄКТАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ</i>	535
Гребенюк В.Ю. <i>РОЛЬ ОБЛАСНИХ, МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	561
Гутник В.В. <i>ЗБРОЙНА АГРЕСІЯ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: РЕПАРАЦІЇ, САНКЦІЇ ТА МАЙБУТНІЙ МИРНИЙ ДОГОВІР</i>	572

Дараган В.В., Шендрик Ю.В.**580**

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНOSTІ ПРОБЛЕМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Кірін Р.С.**589**

ПРАВО МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БЕЗПЕКИ: ДЖЕРЕЛА ВОЄННОЇ ДОБИ

Коваль А.А.**609**

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ОНЛАЙН: ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА ПРАВОВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Кожевникова В.О., Черняк О.Ю.**620**

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ООН З КООРДИНАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ СПРАВ У ВІДНОСИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ГУМАНІТАРНОЮ ДОПОМОГОЮ

Корнієнко В.О., Кипич І.В.**628**

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

Кришевич О.В.**640**

КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЯНЬ, ЯКІ ПІДПАДАЮТЬ ПІД ПОНЯТТЯ «КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОРУШЕННЯМ РІВНОПРАВНОСТІ ГРОМАДЯН ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ, РЕГІОНАЛЬНОЇ НАЛЕЖНОСТІ, РЕЛІГІЙНИХ ПЕРЕКОНАНЬ, ІНВАЛІДНОСТІ ТА ЗА ІНШИМИ ОЗНАКАМИ»

Кузьменко О.В., Чорна В.Г., Одуха М.В.**652**

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ СИСТЕМОЮ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Кулик М.Й., Терещенко Ю.В., Симчук А.С.**666**

ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Никифорчук В.Д., Хоменко Р.О., Куций М.Ю.**679**

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

- Ободовський О.В., Ободовський Ю.В.** 687
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ВІД ПРОДАЖУ ВЛАСНОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ
- Пачевський В.А.** 712
ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ У РОЗСЛІДУВАННІ ТА СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ
- Полюхович О.І.** 722
ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУДОЧИНСТВА У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМА УКРАЇНИ
- Пунда О.О.** 734
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ГРОМАДЯН У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ ТА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА
- Ряполов А.П.** 746
ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: МЕЖІ МІЖ СВОБОДОЮ СЛОВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ
- Сівков С.В.** 758
ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ
- Скриньковський Р.М.** 767
ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ
- Строков І.В., Ярема В.В., Пермяков Д.С.** 778
ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ
- Удовенко Ж.В., Гузій О.В.** 788
КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОКУПАНТАМИ В УКРАЇНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
- Чаплинська Ю.А.** 797
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЙ

Черненко О.В., Замрига А.В.

807

*ПОНЯТТЯ ПОБУТОВИХ ВІДХІД ЯК ОБ'ЄКТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ***Шорський П.О.**

816

ЗАПОБІЖНИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗИ РЕЙДЕРСТВУ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

РОЗДІЛ «Економіка»

Ахемян А.М., Лапчук Я.С., Харкавий О.В.

824

*ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ***Гавадзин Н.О., Клубук А.І., Пасічник В.В.**

833

*ЦИФРОВІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ: ЗМІНА ПОПИТУ НА ПРОФЕСІЇ І ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ***Галан Л.В., Борисевич Є.Г.**

841

*ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА САМОМЕНЕДЖМЕНТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ***Гараздюк В.В.**

853

*ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ: ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕВАГ ВІД ОБРАННЯ***Іванчик В.С., Перун В.І.**

862

*ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ***Кабанова О.О., Майданюк С.І., Артюшок К.А.**

870

*АНАЛІЗ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ І ГЕОПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ НА СТРУКТУРУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ***Клочко Т.А.**

884

*ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ***Кондратюк В.В.**

893

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

- Маковецька І.М., Байдін М.В.** 906
УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА
- Паласевич М.Б., Лібрук - Ліпкевич С.Я., Радзевич І.Р.** 916
СУЧАСНА ПАРАДИГМА ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА
- Скурєнівська Л.В.** 924
ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
- Солтисік О.О., Максимич В.В.** 935
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ
- Станіславик О.В., Коваленко О.М., Яснюк І.М.** 944
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ
- Талавирич М.П., Шевченко Н.Ю.** 968
СУЧАСНИЙ СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ ДЛЯ ГРУП СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ З УРАХУВАННЯМ ЕКОНОМІЧНИХ ЕФЕКТІВ
- Ушкальов В.В.** 978
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ
- Шашина М.В., Кривда О.В., Тарічева М.Ю.** 989
РИЗИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОХОДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

РОЗДІЛ «Публічне управління та адміністрування»

- Perga Iu.M., Butsko Iu.V.** 1000
THE INFLUENCE OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS ON THE PROCESSES OF MAKING MANAGERIAL DECISIONS IN THE CONTEXT OF THE MODERNIZATION OF PUBLIC AUTHORITIES IN UKRAINE

- Андрієнко М.В., Павлов С.С., Гаман П.І., Бойко О.А.,** 1010
СВІТОВИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОЖЕЖНОЮ БЕЗПЕКОЮ: ДІЄВІ МЕХАНІЗМИ ДЛЯ УКРАЇНИ
- Білик В.М.** 1021
ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ РАМОК ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ШІРШЕНЬ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
- Боринський Т.М.** 1033
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Гошовська В.А.** 1045
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ: НОВІ ГОРИЗОНТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
- Дегтяр О.А., Пархоменко Л.М.** 1057
ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ІНЖИНІРИНГОВИХ І КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ У БУДІВНИЦТВІ
- Канюк О.В.** 1069
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: МОТИВАЦІЯ КОМАНДИ У ВАЖКІ ЧАСИ
- Касьян В.В., Бачинська Н.А., Салата Г.В.** 1078
МЕДІАБАЄР ТА МЕДІАБАЇНГ У МАРКЕТИНГОВОМУ ПРОСУВАННІ ПЕРСОНАЛ-СТРАТЕГІЙ ІННОВАЦІЙНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЄКТІВ
- Корченко О.Г., Верховцева І.Г., Петькун С.М., Коваленко Ю.М., Дорошенко Е.Р.** 1091
НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ ЗА УМОВ КІБЕРИЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ: ПОТЕНЦІАЛ КІБЕРДИПЛОМАТІЇ
- Корчинська О.О., Дубачев Д.А.** 1104
ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС
- Кутков О.О., Літвін Л.Ю.** 1120
ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

- Лаврентій Д.С.** 1143
СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ: ПЕРЕВАГИ ТА ВАДИ
- Ляшук А.В.** 1156
МОВА ПРАВА ЯК ОБ'ЄКТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ
- Мельниченко О.А., Макарова В.І., Старусева В.В.** 1164
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ЗНАЧЕННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ СКЛАДОВИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
- Нікітенко Р.П.** 1174
ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ СКРИНІНГУ В МАМОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФІЛАКТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
- Носков О.М.** 1188
АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
- Остапчук В.М., Дегтяр О.А.** 1199
МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОННОЮ ТА БЕЗПЕКОВОЮ ПОЛІТИКОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
- П'ятничук І.Д.** 1212
ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ
- Паламарчук Т.П., Заворітня Г.П.** 1222
ВИКЛИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ ВІЙСЬКОВИМ СПІВРОБІТНИЦТВОМ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР
- Радзівілов Г.Д., Дегтяр О.А.** 1234
ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЕРВІСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Хомайко Є.І., Волощук Т.В.** 1243
ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІНВЕСТИЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА

- Шиляєв Ю.В., Ємцов А.А., Мирончук А.П.** 1256
ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ (СТАНУ ВІЙНИ)

РОЗДІЛ «Політологія»

- Алеїчник В.Г.** 1268
СПЕЦИФІКА ВПЛИВУ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМК НА ПОЛІТИЧНУ СВІДОМІСТЬ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
- Вельгус В.В.** 1284
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ США У ПЕРІОД ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ СРСР: ПОЛІТИЧНИЙ ЕКСПЕРТНИЙ ДИСКУРС (ЗА Ю. ФІШЕЛОМ)
- Воронова Т.В.** 1295
ПОЛІТИЧНЕ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯН
- Димида В.А.** 1310
ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З НАТО У КІБЕРПРОСТОРІ
- Довбенко Т.В., Колєватов О.О., Крук О.І.** 1326
АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ НА МОБІЛІЗАЦІЮ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА ЕЛІТ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Заславська О.О., Посвістак О.А., Нижник Д.С.** 1338
SWOT-АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ ПОЛІТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛІДЕРІВ ТА ПАРТІЙ
- Земський Ю.С., Мудрик Ю.С.** 1347
КОМПАРАТИВНИЙ МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РІЗНОМАНІТТЯ СУЧАСНОГО СВІТУ
- Зенкін М.В., Кулик В.О., Саламаха І.П.** 1357
ДЕМОКРАТИЧНІ І АВТОРИТАРНІ РЕЖИМИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ І ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ
- Ігнатов Л.М., Корнієнко В.О.** 1370
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЗАКОН ПРІОРИТЕТНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНІ ІМПЛІКАЦІЇ

- Кармазіна М.С., Мокляк С.П., Аблазов І.В.** **1383**
ДОНАЛЬД ТРАМП І ТРАМПІЗМ: ПРОФАЙЛІНГ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА ЕПОХИ МЕТАМОДЕРНУ
- Кипич І.В., Коваль О.М., Фастовець Н.В., Букорос Т.О.** **1408**
ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ
- Кобець Ю.В., Ставичний Р.Є.** **1420**
ВИКОРИСТАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ
- Матвієнків С.М., Братах Л.І.** **1430**
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОЛЕ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ. СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ
- Мигда Є.В.** **1443**
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЯЦІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ
- Нагорняк М.М.** **1456**
ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ
- Назарчук О.М.** **1467**
ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ В УКРАЇНІ У СИСТЕМІ ВІДНОСИН З БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ
- Опанасюк В.В., Оніщенко М.Л.** **1484**
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ВОЛОНТЕРСТВА
- Сківка Д.М.** **1498**
ДОВГОСТРОКОВІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ДЛЯ ДЕРЖАВ СХІДНОЇ АЗІЇ
- Цирфа Ю.А., Кравчук О.А.** **1506**
КОНФЛІКТНА МОБІЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ

УДК 355.1:34.047(477)

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-5\(10\)-170-187](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-5(10)-170-187)

Золотов Андрій Валерійович полковник, ад'юнкт кафедри менеджменту персоналу і підготовки військ (сил) Національного університету оборони України, заступник начальника Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0005-6649-3877>

Даценко Олексій Петрович підполковник, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу концептуальних основ військової служби Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України, <https://orcid.org/0009-0006-0965-0984>

Федорович Володимир Володимирович полковник, начальник науково-дослідного відділу концептуальних основ військової служби Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України, <https://orcid.org/0009-0002-5524-1517>

Половінкін Ігор Михайлович старший науковий співробітник науково-інформаційного відділення Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України, кандидат військових наук, старший науковий співробітник, <https://orcid.org/0000-0003-0141-0274>

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ОСНОВ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Анотація. У статті визначено нормативно-правові засади проходження військової служби в Україні як складну, багаторівневу систему, що формується під впливом як національних, так і міжнародних чинників. Здійснено аналіз ключових законодавчих актів, які регулюють питання військової служби, мобілізації, резерву, соціального та пенсійного забезпечення військовослужбовців, зокрема Законів України “Про військовий обов’язок і військову службу”, “Про Збройні Сили України”, “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”. Розглянуто етапи трансформації законодавства від пострадянської моделі до сучасного адаптивного підходу, зокрема впровадження служби в резерві, оновлення мобілізаційної системи та поступове включення норм міжнародного гуманітарного права та стандартів НАТО. Узагальнено практику правового забезпечення військової служби в умовах збройної агресії Російської Федерації, виявлено структурні прогалини, фрагментарність нормативної бази, застарілі пільги та відсутність єдиної

кодифікованої системи. Доведено актуальність комплексної реформи, яка має передбачати систематизацію законодавства, цифровізацію процедур, інституалізацію професійної підтримки військовослужбовців, впровадження євроатлантичних стандартів. Окрема увага приділена включенню до правового поля положень “Стратегії залучення, розвитку та утримання людського капіталу в силах оборони України на період до 2027 року”, що фіксує необхідність переходу до професіоналізованої кадрової політики на принципах людського центру, прозорості та мотивації. У висновках наголошено, що для підвищення ефективності військової служби, довіри до держави та боєздатності армії необхідне створення уніфікованого Кодексу законів про військову службу, приведення підзаконних актів до воєнних реалій, удосконалення соціальних гарантій і запровадження міжвідомчої координації в управлінні людським капіталом у секторі оборони.

Ключові слова: військова служба, законодавство України, мобілізація, резерв, соціальний захист, правове регулювання, Стратегія людського капіталу, євроатлантична інтеграція, Збройні Сили України, стандарти НАТО.

Zolotov Andrii Valeriiovich Colonel, Associate Professor of the Department of Personnel Management and Training of Troops (Forces), National Defence University of Ukraine, Deputy Head of the Scientific and Methodological Centre of Personnel Policy of the Ministry of Defence of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0005-6649-3877>

Datsenko Oleksiy Petrovych Lieutenant Colonel, Leading Researcher of the Research Department of the Conceptual Foundations of Military Service of the Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, <https://orcid.org/0009-0006-0965-0984>

Fedorovych Volodymyr Volodymyrovych Colonel, Head of the Research Department of the Conceptual Foundations of Military Service of the Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-5524-1517>

Polovinkin Igor Mykhailovych Senior Researcher of the Scientific and Information Department of the Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, Candidate of Military Sciences, Senior Researcher, <https://orcid.org/0000-0003-0141-0274>

EXPERIENCE OF FORMING LEGISLATIVE FRAMEWORK FOR MILITARY SERVICE IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Abstract. The article defines the legal foundations of military service in Ukraine as a complex, multi-level system shaped by both national and international

factors. It provides an in-depth analysis of key legislative acts regulating military service, mobilization, reserve duty, and the social and pension provision of service members, including the Laws of Ukraine "On Military Duty and Military Service", "On the Armed Forces of Ukraine", "On Mobilization Preparation and Mobilization", and "On Social and Legal Protection of Military Personnel and Their Families". The paper examines the stages of transformation of military legislation from the post-Soviet model to a modern adaptive approach, highlighting the introduction of reserve service, modernization of the mobilization system, and the gradual integration of international humanitarian law norms and NATO standards. The study summarizes the practice of legal regulation of military service under conditions of the Russian Federation's armed aggression, revealing structural gaps, fragmentation of the legal framework, outdated benefits, and the absence of a unified codified system. The relevance of comprehensive reform is substantiated, including the systematization of legislation, digitalization of procedures, institutionalization of professional support for military personnel, and the implementation of Euro-Atlantic standards. Special attention is paid to the inclusion of the provisions of the "Strategy for the Engagement, Development, and Retention of Human Capital in Ukraine's Defence Forces until 2027" into the legal framework, which outlines the need for a transition to a professionalized human resource policy based on the principles of human-centrism, transparency, and motivation. The conclusions emphasize that enhancing the efficiency of military service, public trust in the state, and the combat readiness of the Armed Forces requires the development of a unified Military Service Code, adaptation of subordinate acts to wartime realities, improvement of social guarantees, and the introduction of interagency coordination in managing human capital in the defence sector.

Keywords: military service, Ukrainian legislation, mobilization, reserve, social protection, legal regulation, human capital strategy, Euro-Atlantic integration, Armed Forces of Ukraine, NATO standards.

Постановка проблеми. У сучасних умовах збройної агресії проти України питання удосконалення законодавчих основ проходження військової служби набуває особливої актуальності. Війна вимагає високого рівня організованості, оперативного комплектування особового складу та чітко врегульованих процедур служби в Збройних Силах України (далі – ЗСУ). Водночас існуюча нормативно-правова база не завжди відповідає реаліям сучасного воєнного конфлікту, динаміці змін у воєнно-політичній ситуації та новим вимогам до кадрового складу. Проблеми виникають як у сфері правового регулювання статусу військовослужбовців, так і в питаннях призову, контрактної служби, ротації, соціального забезпечення та демобілізації. Актуальним є аналіз досвіду формування законодавчих засад військової служби в Україні, виявлення прогалин та неузгодженостей у правовому полі, а також напрацювання рекомендацій щодо його вдосконалення з урахуванням міжнародних практик та стандартів НАТО.

Мета дослідження. З метою вдосконалення вітчизняного законодавства про проходження військової служби необхідно провести всебічний аналіз наявних правових актів, які регламентують усі етапи перебування громадян на військовій службі – від постановки на облік, до служби в резерві або запасі. Відповідно, метою статті є здійснення структурного аналізу законодавчих та нормативно-правових актів у сфері військової служби.

Наукові методи. У дослідженні застосовано системний підхід до аналізу нормативно-правових основ проходження військової служби в Україні. Використано історико-правовий та порівняльно-правовий методи для вивчення етапів трансформації законодавства та його відповідності стандартам НАТО. Формально-юридичний метод дозволив проаналізувати чинні закони та підзаконні акти, зокрема закони України “Про військовий обов’язок і військову службу”, “Про Збройні Сили України” тощо. Системно-структурний підхід застосовано для виявлення ієрархії та прогалів у правовій базі. Також використано контент-аналіз Стратегії розвитку людського капіталу в силах оборони України до 2027 року. Узагальнення результатів дозволило сформулювати практичні пропозиції щодо оновлення законодавства.

Часові рамки дослідження охоплюють період від проголошення незалежності до початку широкомасштабного вторгнення росії на територію України в 2022 році. Сучасний етап трансформації військового законодавства, який розпочався після широкомасштабного вторгнення росії на територію України в 2022 році, в запропонованій науковій розвідці не розглядається, оскільки він потребує окремого ґрунтовного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє узагальнити наукові підходи до нормативно-правового регулювання проходження військової служби в Україні. Є. Григоренко (2009) [1] досліджує конституційні засади військової служби, акцентуючи увагу на співвідношенні між обов’язком громадянина та гарантіями прав. І. Корж (2004) [2] аналізує всі етапи військової служби – від вступу до звільнення, виокремлюючи проблеми правозастосування. В. Александров (2009) [3] розглядає військову службу як окремий вид державної служби, що вимагає специфічного правового регулювання. М. Макухіна (1999) [4] та В. Паламарчук (2003) [5] досліджують правові аспекти контрактної служби, підкреслюючи важливість правової визначеності умов проходження служби.

Відома українська дослідниця О. Гапеева (2002) [6] акцентує увагу на формуванні законодавства на етапі військового будівництва, а С. Корольов (2006) [7] – на історичних аспектах соціального захисту військовослужбовців. В.Й. Пашинський (2007) [8] та Б. Шамрай (2025) [9] досліджують правовий статус та конституційні гарантії військовослужбовців. О. Лисенкова (2001) [10] і В. Шевченко (2003) [11] розглядають структурно-функціональні характеристики законодавства та військового правосуддя.

У працях О. Романової (2023) [14] і Ю. Савинця (2018) [15] акцент зроблено на адміністративно-правових аспектах мобілізації, а В. Циганок

(2023) [17] висвітлює проблеми реалізації соціального захисту. Окремі публікації та офіційні документи (наприклад, [12], [13], [16], [18], [20]) дозволяють проаналізувати динаміку правового регулювання мобілізації, резерву та реалізації Стратегії розвитку людського капіталу в силах оборони до 2027 року. У статті Р. Пінчука та О. Письменної (2020) [19] обґрунтовано важливість вдосконалення соціального захисту для формування професійного війська.

Отже, у вищезгаданих монографіях та дисертаційних дослідженнях знайшли відображення здебільшого питання конституційно-правового статусу військовослужбовців та їх соціального захисту. Питання удосконалення законодавства з питань проходження військової служби громадянами України у Збройних Силах України не знайшли належного відображення у наукових розвідках вітчизняних правознавців. Таким чином, науковий доробок свідчить про потребу комплексного підходу до оновлення законодавства у сфері військової служби – з урахуванням змін безпекового середовища, міжнародних зобов'язань України та сучасних викликів кадрової політики.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи військове законодавство України, варто зазначити, в чому полягає зміст терміну “законодавство”. У юридичній літературі існує чимало визначень законодавства. Загалом, більшість дослідників поділяють визначення законодавства на два порядки. До нижчого порядку відносяться визначення законодавства в буквальному спеціально-юридичному значенні, а саме: як сукупність нормативно-правових актів, що мають вищу юридичну силу в державі, тобто законів, як результату безпосереднього волевиявлення народу (референдуму) або волі його представницького органу та чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [10, с. 5].

Визначення другого порядку, більш загального, оперує категорією “законодавство” як інтегративним поняттям, в якому відображені важливі риси і властивості складного, внутрішньо диференційованого цілісного утворення. Згідно цього, більш широкого, тлумачення терміну, “законодавство” розглядається як певна сукупність законів та інших нормативних актів, що взаємодіють між собою на основі спільної логіки регламентації юридично-правових відносин в державі. Разом із тим, у науковій практиці використовується “універсальний” підхід щодо можливості використання поняття “законодавства” як у широкому, так і у вузькому розумінні, до усунення цієї прогалини на нормативному рівні.

Таким чином, в сучасній літературі немає єдиного визначення або підходу до трактування терміну законодавство а існує три ієрархічні підходи. Перший передбачає вузьке розуміння законодавства як сукупності актів вищої юридичної сили, що прийняті парламентом країни або референдумом. Другий вищий порядок, який об'єднує не тільки нормативно-правові акти, але й підзаконні акти, Конституції тощо. А також універсальний підхід, що передбачає об'єднання обох попередніх.

Отже, під терміном “законодавство” розуміємо сукупності нормативно-правових актів, прийнятих на державному рівні: Конституція, закони, підзаконні акти та міжнародні договори, прийняті на відповідному рівні.

Військове законодавство має досить великий обсяг і складається з кількох Законів України, які регулюють проходження громадянами всіх етапів військової служби – від взяття на військовий облік до перебування в запасі та виключення з військового обліку. Як вважає В. Шевченко, окрім законів, військове законодавство також включає десятки інших нормативно-правових актів парламенту, значну кількість указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативних актів Міністерства оборони, що регулюють різні сфери діяльності окремих військових формувань [11, с. 7].

Закон України “Про національну безпеку України” справедливо вважається фундаментальним нормативно-правовим актом першого рівня, оскільки саме він задає стратегічну рамку для діяльності всього сектору безпеки і оборони, зокрема армії як його центрального елементу. Цей закон виконує системоутворюючу функцію, забезпечуючи як нормативне розмежування повноважень між державними органами, так і інтеграцію політики та процедур, що стосуються забезпечення національної безпеки, з урахуванням цивільного демократичного контролю.

Проте навіть за наявності стратегічного законодавчого ядра спостерігаються суттєві виклики, що стосуються нормативного наповнення другого та третього рівнів – тобто підзаконних актів, внутрішніх положень та інструкцій, які безпосередньо регулюють процедури проходження військової служби. Недостатня адаптивність цих норм до умов воєнного часу, нестабільність кадрового законодавства, неузгодженість між нормами контрактної та мобілізаційної служби, обмеження у соціальному та правовому захисті військовослужбовців свідчать про фрагментарність нормативної бази.

З огляду на це, виникає потреба в комплексному осмисленні досвіду формування законодавства у сфері військової служби, включно з аналізом еволюції відповідних актів, їх функціональної ефективності в умовах гібридної війни, а також узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами, зокрема у межах курсу на євроатлантичну інтеграцію. Проблематика також охоплює питання правового статусу військовослужбовців, процедур їх професійного зростання, підвищення прозорості та ефективності кадрових рішень, що прямо впливає на боєздатність армії та суспільну довіру до сектору оборони загалом.

Таким чином, дослідження досвіду формування законодавчих засад проходження військової служби є не лише актуальним, а й необхідним кроком для забезпечення системного підходу до трансформації оборонної сфери в умовах воєнного часу та в поствоєнній перспективі.

Міжнародно-правові документи, які містять норми і принципи, що регулюють відносини між державами, прямо або опосередковано впливають

на формування законодавчих засад проходження військової служби в Україні. Зокрема, ключові положення міжнародного гуманітарного права, нормативи щодо прав військовослужбовців, принципи поводження з особами, які беруть участь у збройних конфліктах, а також рекомендації щодо соціального захисту військових у мирний і воєнний час – усе це формує правове середовище, в якому здійснюється модернізація українського законодавства у сфері оборони.

Норми, закріплені в багатосторонніх конвенціях, таких як Женевські конвенції, Європейська конвенція з прав людини, міжнародні протоколи про поводження з військовополоненими, а також у двосторонніх угодах із державами-партнерами України, активно враховуються під час розроблення національних нормативно-правових актів. Особливу увагу приділяється адаптації українського законодавства до стандартів НАТО та ЄС, що передбачає уніфікацію процедур відбору, проходження служби, оцінювання бойової готовності, ротації, демобілізації та реабілітації військовослужбовців.

До цього ж рівня актів можна віднести і низку законів України, зокрема і Закон України “Про Збройні Сили України” від 6 грудня 1991 року № 1934-XII (зі змінами), який визначає функції, склад, правові засади їх організації, діяльності, дислокації, керівництва та управління ними. Даний закон є одним із базових нормативно-правових документів, що закріплює фундаментальні принципи функціонування ЗСУ як державного інституту. У контексті російсько-української війни актуальність цього акту значно зросла, адже він окреслює основи не лише внутрішньої структури війська, а й його спроможності до реагування на загрози національній безпеці.

Власне бачення полягає в тому, що Закон України “Про Збройні Сили України” сьогодні виконує не лише роль інституційного каркасу для функціонування армії, а й слугує основою трансформації військової служби в умовах воєнного стану та загальної мобілізації. Проте наявна редакція закону часто не встигає за викликами часу, особливо у сфері адаптації організаційно-штатної структури до стандартів НАТО, врегулювання особливостей військової служби в бойових умовах, забезпечення прав і гарантій для мобілізованих, зокрема щодо їхньої ротації, психологічного супроводу, соціальної адаптації після служби.

У даному контексті варто наголосити на необхідності не лише точкових змін до чинного законодавства, а й розроблення системного підходу до його оновлення. Зміни мають включати впровадження механізмів оперативного нормотворення в умовах воєнного стану, більшу гнучкість у визначенні функціональних обов’язків військовослужбовців залежно від специфіки завдань, а також розширення спектру соціальних гарантій, які будуть не лише формально проголошені, але й реально забезпечені державою.

Такий підхід дозволить зміцнити не лише законодавчу, а й інституційну стійкість сектора оборони, підвищуючи довіру як військовослужбовців, так і всього суспільства до спроможності держави гарантувати безпеку та справедливість у сфері проходження військової служби.

Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” [12], який регулює порядок призову на військову службу, принципи проходження військової служби, виконання обов’язків у запасі та проходження служби у військовому резерві. Основний закон, який здійснює регулювання відносин між державою і громадянами України у зв’язку з виконанням ними конституційного обов’язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, а також загальні засади проходження в Україні військової служби. Структурно він складається з дванадцяти глав.

За законом, військовий обов’язок включає сім складових, а саме: підготовку громадян до військової служби; приписку до призовних дільниць; прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу; проходження військової служби; виконання військового обов’язку в запасі; проходження служби у військовому резерві; дотримання правил військового обліку. Громадяни України також мають право на заміну виконання військового обов’язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом України “Про альтернативну (невійськову) службу”. При цьому військовий обов’язок не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні.

Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” зазнав значної трансформації за всі роки свого існування. Його прийняття свого часу стало фундаментальною «цеглинкою» у процесі становлення Збройних Сил України. Разом з тим, головний закон, що регламентував проходження громадянами військової служби також відображає усі труднощі та проблеми державотворення.

Оскільки в Україні на початку 1990-х років не існувало власної, незалежної від радянського законодавства законотворчої традиції, то перша редакція Закону про Військову службу запозичила багато елементів з Закону СРСР про Військовий обов’язок від 1967 року, особливо в розділах, що присвячені регламентації проходження громадянами військової служби, взяття на облік та відправку на військову службу тощо.

Подальший розвиток законодавства України, присвяченого військовій службі, був тісно пов’язаний з історією незалежної України та відображав усі економічні та політичні труднощі становлення нашої держави. За роки незалежності до цього Закону було внесено понад 130 правок. Прикметно, що 60% цих змін до Закону було прийнято з початком російсько-української війни в 2014 році.

На початковому етапі державотворення зміни до Закону “Про військовий обов’язок і військову службу” відображали основні вектори розвитку внутрішньої та зовнішньої політики. Внаслідок декларації позаблокового та нейтрального статусу держави відбувалося поетапне скорочення Збройних Сил України, що призвело до перших змін в законодавстві України. В 1990 на початку 2000-х років зміни в Законі “Про військовий обов’язок і військову

службу” були направлені на лібералізацію умов проходження служби та зменшення обсягу призовників на строкову службу, що було продиктовано необхідністю скорочення чисельності Збройних Сил України. Також, у зв’язку з погіршенням економічної ситуації в країні в часи переходу до ринкової економіки, було прийнято ряд правок для поліпшення соціально-економічного становища військовослужбовців.

Вплинули на військове законодавство і політичні зміни в країні. Згідно європейського вектору розвитку української держави відбувалося розширення прав військовослужбовців. На початку 2000-х років було внесено цілий ряд Змін до Закону “Про військовий обов’язок і військову службу”, які забезпечували або суттєво спрощували право військовослужбовців на вільний виїзд за корон, відправлення релігійних обрядів та дотримання релігійної свободи громадян, загалом, право на участь у виборчому процесі та інші.

Після завершення Холодної війни потреба у великих континентальних арміях на теренах Європи зникла і більшість країн відмовилися від обов’язкового призову молоді на військову службу й повністю перейшли на добровільну основу комплектування збройних сил. У зв’язку з цим Україна також почала вдосконалювати своє військове законодавство щоб зробити військово-мобілізаційну систему більш гнучкою та більше адаптованою до тогочасних реалій. Таким чином, в Україні встановлено такі види військової служби: строкова військова служба, військова служба за призовом під час мобілізації на особливий період, військова служба за контрактом осіб рядового складу, військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу, військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі – вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів); військова служба за контрактом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб із числа резервістів в особливий період.

Формування даної системи потребувало розмежування повноважень та уточнення багатьох моментів щоб уникнути правових суперечностей та колізій. Логічним було б прийняття на цьому етапі Кодексу законів про військову службу, яка існує в багатьох країнах світу: Ізраїлі, США, Франції, однак з причин політичного характеру цього не було зроблено.

Цікавим є кейс із запровадженням в Україні нового виду військової служби – служби у військовому резерві. Загальноєвропейська практика підтримання боєздатності військ за рахунок значних сил резерву була використана українською державою як альтернатива скороченню діючих військовослужбовців. Першим нормативним актом, який створював правові підстави для запровадження служби в резерві, став Указ Президента України

про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України від 1 лютого 2007 року [13]. Знадобилося майже три роки, щоб нарешті в 2010 році було внесено зміни до Глави V Закону України “Про військовий обов’язок та військову службу”, в якому остаточно було затверджено добровільний характер проходження громадянами військової служби в резерві.

Варто наголосити, що формування законодавчих засад резервної служби є прикладом еволюційного наближення національної правової системи до стандартів колективної безпеки країн-членів НАТО. Україна, реалізуючи даний механізм, не лише зберегла кадровий потенціал армії, але й створила передумови для швидкого реагування на кризові виклики без необхідності оголошення мобілізації. Такий підхід свідчить про спробу законодавця поєднати стратегічні інтереси оборони з демократичними принципами державного управління – зокрема, принципом добровільності та контрактної основи залучення до служби.

З іншого боку, впровадження інституту резерву висвітлює низку проблем, які потребують подальшого нормативного врегулювання. Йдеться, зокрема, про законодавчу неузгодженість між різними актами щодо соціальних гарантій резервістів, порядок їхнього залучення до бойових дій, механізми підготовки та фінансування. Усе це засвідчує, що, попри започаткування важливих реформ, українське законодавство у сфері проходження військової служби ще не є остаточно сформованим, а отже – потребує динамічного оновлення відповідно до викликів часу. Таким чином, досвід впровадження служби у військовому резерві є не лише прикладом правового новаторства, але й індикатором зрілості оборонного законодавства як складника загальної безпекової політики держави.

З початком збройної агресії росії проти України в лютому 2014 року перед суспільством та органами влади постала нагальна потреба удосконалення мобілізаційного законодавства України. У сучасних умовах мобілізація розглядається як складова частина організації оборони України та регулюється такими нормативно-правовими актами: закони України “Про оборону України” і “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, а також підзаконними нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до зазначених законів [14, с.74]. Ю. Савинець стверджує, що адміністративно-правове регулювання – це здійснюваний за допомогою системи правових засобів результативний нормативно-правовий вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення мобілізаційної підготовки та мобілізації з метою їх упорядкування, охорони та розвитку [15, с.208].

На нашу думку, однією з ключових проблем є те, що нормативна база, хоч і оновлюється у відповідь на виклики війни, часто носить реактивний, а не проактивний характер. Вона не завжди враховує довгострокові потреби сектору безпеки й оборони, особливо в частині адаптації до сучасних типів

воєнних загроз, гібридної війни, участі резервістів та добровольчих формувань. В умовах повномасштабної війни 2022–2025 років постала необхідність суттєво переглянути не лише формальні процедури призову та мобілізації, а й концептуальну модель військової служби, яка має поєднувати гнучкість, правову визначеність і соціальну справедливість.

Крім того, слід зазначити, що ефективне правове регулювання військової служби потребує чіткої взаємодії між секторальним законодавством, що стосується оборони, праці, охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення. Без системного підходу до узгодження норм цих сфер зростає ризик виникнення правових колізій і зниження довіри громадян до механізмів державної політики у сфері національної безпеки. Отже, важливо враховувати досвід держав-членів НАТО, де законодавча база щодо проходження військової служби побудована на принципах прозорості, прогнозованості й соціальної відповідальності.

Правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації регулює Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” від 21 жовтня 1993 року № 3544-ХІІ. Даний Закон встановлює правові засади мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає організаційно-правовий механізм реалізації мобілізаційної політики, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів [16].

Також важливою рамкою для оновлення законодавчих засад проходження військової служби є Стратегія залучення, розвитку та утримання людського капіталу в силах оборони України на період до 2027 року, затверджена в 2022 році [20]. Даний документ визначає фундаментальні орієнтири для побудови сучасної кадрової політики, яка має ґрунтуватися на людськоцентричному підході, принципах прозорості, справедливості та мотиваційної привабливості військової служби. Зокрема, в контексті законодавчого забезпечення, Стратегія передбачає необхідність гармонізації нормативно-правової бази з принципами ефективного управління кар'єрою, забезпечення рівного доступу до військової служби, розвитку лідерських якостей і ментального здоров'я персоналу.

На нашу думку, включення положень Стратегії у структуру військового законодавства дозволить змістити акцент із суто мобілізаційно-примусового на професійно-орієнтований, довготривалий підхід до управління персоналом, що підвищить боєздатність Збройних Сил та довіру суспільства до служби як інституції. Законодавче закріплення механізмів професійного розвитку, ротації, освіти, психологічної підтримки та соціальної адаптації є критично важливим кроком для реалізації завдань, визначених у Стратегії, й водночас актуалізує потребу в кодифікації норм про військову службу в єдиний системний акт.

В умовах повномасштабної війни російської федерації проти України стало очевидним, що ефективне функціонування інституту мобілізації неможливе без модернізації його правових засад. Наприклад, зростає потреба у більш чіткій регламентації процедур цифрового обліку мобілізаційного ресурсу, застосування ризик-орієнтованого підходу до визначення обсягів мобілізації, а також забезпечення належного правового захисту прав військовозобов'язаних. Особливої уваги потребують також положення щодо врегулювання правового статусу осіб, які були мобілізовані, однак в силу об'єктивних причин не змогли виконувати військові обов'язки – питання медичних протипоказань, психологічного супроводу, соціальних гарантій.

Таким чином, формування сучасного законодавчого фундаменту мобілізаційної системи України має ґрунтуватися на принципах превентивного правового планування, адаптивності до змін безпекового середовища, інтеграції до євроатлантичних підходів та міжвідомчої координації, що дозволить не лише забезпечити національну обороноздатність, але й зміцнити правову захищеність громадян в умовах зростаючих викликів воєнного часу.

Варто зауважити, що військовослужбовці є особами, які знаходяться в особливих умовах, які суттєво відрізняються від умови життя більшості громадян і діяльність яких напряду пов'язана з небезпекою для життя, тому соціальний захист цієї категорії громадян повинен стати першочерговим завданням держави, особливо, сьогодні, коли йде війна з російським агресором [17, с. 378]. Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” від 20 грудня 1991 року № 2012-XII визначає основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі [18]. Відповідно до Закону, законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей базується на Конституції України і складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Проте, попри нормативно задекларовану системність, на практиці реалізація положень цього Закону стикається з низкою викликів, особливо в умовах повномасштабної війни. Серед основних проблем слід виокремити неузгодженість окремих положень Закону з реаліями сьогодення, фрагментарність оновлень, що вносяться як реакція на критичні події, а не в межах цілісної стратегії реформування. Наприклад, механізми надання житлового забезпечення, страхування життя та здоров'я, компенсацій у разі поранення або загибелі часто потребують додаткових підзаконних актів або відомчих роз'яснень, що знижує ефективність правового захисту.

З огляду на трансформацію безпекової ситуації в Україні, соціально-правова парадигма захисту військовослужбовців потребує системного

оновлення із врахуванням досвіду країн НАТО, де соціальні гарантії військовослужбовцям мають не лише компенсаційний, а й мотиваційно-інституційний характер. На сучасному етапі доцільно розглядати Закон № 2012-ХІІ як базовий, проте потребуючий суттєвої модернізації через внесення структурованих змін, які б уніфікували процедури надання пільг, спростили адміністративні механізми реалізації прав і відповідали сучасному профілю військової служби як високоризикової державної діяльності.

Закон України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” від 09 квітня 1992 року № 2262-ХІІ визначає умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України із числа осіб, які перебували на військовій службі. Цей нормативно-правовий акт є одним із ключових елементів системи соціального захисту військовослужбовців, оскільки забезпечує реалізацію їхнього конституційного права на пенсію. Закон закладає фундамент єдиних підходів до пенсійного забезпечення для різних категорій військовозобов’язаних та осіб, прирівняних до них за статусом, що є надзвичайно важливим для підтримання соціальної стабільності серед особового складу.

Утім, незважаючи на базовий характер Закону, він має низку обмежень, пов’язаних із його адаптацією до сучасних викликів і змін у безпековому середовищі. Зокрема, в умовах повномасштабної війни та тривалого залучення військовослужбовців до бойових дій виникає необхідність у диференціації підходів до пенсійного забезпечення, які б враховували інтенсивність служби, її характер (бойовий, тилловий, добровольчий), наявність поранень, психологічне навантаження та інші фактори.

Так, актуальним є перегляд деяких положень Закону в контексті сучасної військової реформи та євроатлантичного курсу України. Зокрема, доцільно посилити механізми індексації військових пенсій, удосконалити порядок нарахування пенсій за вислугою років та передбачити додаткові гарантії для ветеранів війни, які виконували завдання безпосередньо на передовій. Таким чином, Закон № 2262-ХІІ є правовою основою для гарантування соціальної справедливості для осіб, які присвятили своє життя захисту держави, однак його модернізація в умовах воєнного стану є необхідною передумовою для підвищення довіри до держави, мотивації до військової служби та забезпечення належного соціального статусу військовослужбовців у довгостроковій перспективі.

Звичайно, нормативно-правові акти, які регулюють питання забезпечення соціальних прав військовослужбовців та членів їхніх родин, не обмежуються лише базовими законами. Вони також підкріплені низкою інших законодавчих актів, зокрема: «Про Збройні Сили України», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та їх

соціальний захист», а також окремими положеннями Кодексу законів про працю України, Житловим кодексом, численними підзаконними актами, зокрема постановами Кабінету Міністрів України. Найбільш активна та продуктивна фаза формування цього законодавчого блоку спостерігалася у 1990-х роках, що було обумовлено нагальною потребою збереження боєздатного кадрового потенціалу в умовах економічної трансформації та політичної нестабільності.

На думку В. Циганка, однією з ключових проблем, яка залишається актуальною й дотепер, є фрагментарність правового регулювання соціального забезпечення військовослужбовців: окремі нормативно-правові акти різної юридичної сили регулюють одну і ту ж сферу, не формуючи єдиного системного підходу [17, с. 379]. У результаті це призводить до неоднозначного тлумачення прав, нерівного доступу до соціальних гарантій та ускладнення правозастосовної практики, що вкрай критично в умовах воєнного стану.

На нашу думку, така несистемність нормативного масиву є не лише проявом спадковості пострадянського законодавства, але й наслідком відсутності цілісної концепції кадрової політики в секторі безпеки і оборони, що протягом тривалого часу базувалася переважно на ситуативному реагуванні на виклики, а не на довгостроковому стратегічному плануванні. Особливої актуальності ця проблема набула після початку широкомасштабної збройної агресії РФ проти України у 2022 році, коли питання соціального забезпечення військовослужбовців постало не лише як правова, а як безпекова категорія, що впливає на морально-психологічний стан особового складу, його мотивацію, рівень довіри до держави.

Таким чином, досвід формування законодавчих засад проходження військової служби свідчить про необхідність кодифікації та систематизації норм, що стосуються соціальних прав військовослужбовців, запровадження уніфікованих стандартів гарантій і прозорих механізмів їх реалізації. Це, у свою чергу, має стати не лише кроком до підвищення ефективності правового регулювання, але й важливим інструментом зміцнення обороноздатності держави.

На сьогодні багато норм законодавства у сфері забезпечення соціальних прав військовослужбовців відверто застаріли і просто переобтяжують самі нормативно-правові акти непотрібними статтями, які начебто можуть гарантувати військовослужбовцям певні пільги. Наприклад, право на позачергове встановлення домашнього телефону або бронювання номерів в готелях є радянськими анахронізмами і не відповідають реальним запитам ветеранів та військовослужбовців [19, с. 88].

Законодавча архаїчність не лише ускладнює імплементацію норм, а й дискредитує саму ідею державної підтримки військовослужбовців, оскільки декларовані права не мають практичного сенсу. В умовах повномасштабної війни пріоритети соціального захисту суттєво змістилися у бік надання

ефективної медичної, психологічної, реабілітаційної, освітньої та житлової допомоги, а не у збереженні формальних привілеїв, які втратили актуальність ще у 1990-х роках. Очевидною є необхідність проведення інвентаризації чинного законодавства з метою усунення норм, що не мають прикладної цінності, та концентрації нормативної уваги на гарантіях, які реально сприятимуть адаптації військовослужбовців до мирного життя, підвищенню мотивації до служби та формуванню престижу військової професії.

Власне, проблема полягає не лише у формальній наявності застарілих положень, а у відсутності сучасного цілісного підходу до правового регулювання життєвого циклу військової служби – від моменту вступу до армії до етапу соціальної інтеграції після звільнення. Брак інституційної узгодженості між різними нормативними актами, суперечності між законами та підзаконними документами, а також відсутність оновленої стратегії кадрової політики в секторі безпеки створюють бар'єри для ефективного правозастосування. У цьому контексті критично важливим є формування нового покоління законодавчих актів, які базуються на аналізі актуальних потреб військовослужбовців, враховують досвід країн-членів НАТО, передбачають цифровізацію процедур, персоніфіковану підтримку та максимальну прозорість у наданні гарантій.

Висновки та пропозиції. У результаті проведеного дослідження досвіду формування законодавчих основ проходження військової служби в Збройних Силах України встановлено, що нормативно-правова база у цій сфері є складною, багаторівневою та фрагментарною. Вона зазнала значної еволюції з моменту здобуття Україною незалежності, від радянських правових моделей – до спроб адаптації до стандартів НАТО та ЄС. Основні законодавчі акти, як-от Закони України “Про Збройні Сили України”, “Про військовий обов’язок і військову службу”, “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей”, заклали правовий фундамент, однак не змогли сформувати цілісної та адаптивної системи регулювання в умовах гібридної війни та повномасштабної агресії.

Серед основних проблем виявлені: нормативна розпорошеність і відсутність єдиного кодексу законів про військову службу; реактивний характер змін, що не враховує довгострокові виклики; застарілі соціальні норми та пільги, що втратили прикладну цінність; неузгодженість між законами, підзаконними актами та секторальним законодавством (праця, охорона здоров’я, освіта тощо); недостатня інтеграція норм міжнародного гуманітарного права та стандартів НАТО у національне правове поле.

Пропозиції:

1. Розробити та ухвалити Кодекс України про військову службу, який систематизує чинне законодавство, усуне дублювання і правові колізії, забезпечивши єдність правового підходу до регулювання служби, мобілізації, резерву, соціального захисту та пенсійного забезпечення військовослужбовців.

2. Інституалізувати механізм швидкого оновлення підзаконної нормативної бази в умовах воєнного стану, з урахуванням специфіки сучасних форм війни, включно з кібервикликами, гібридними загрозами та роль резервістів.

3. Впровадити механізм періодичної інвентаризації законодавства у сфері військової служби з метою видалення архаїчних норм і концентрації на практично ефективних механізмах соціальної підтримки.

4. Посилити інтеграцію євроатлантичних стандартів у військове законодавство шляхом розроблення типових положень служби, адаптованих до стандартів НАТО (зокрема в частині контрактної служби, ротації, психологічної підтримки та реабілітації).

5. Цифровізувати процедури мобілізації та обліку, забезпечивши прозорість, персоналізованість і зручність взаємодії громадян з органами військового управління.

6. Розробити сучасну концепцію соціального захисту військовослужбовців, орієнтовану на психологічну, медичну, реабілітаційну та житлову підтримку, а не на формальні привілеї минулого.

7. Узгодити правове поле з міжнародним гуманітарним правом та нормами Європейської конвенції з прав людини, особливо в питаннях дотримання прав мобілізованих осіб, альтернативної служби, поводження з пораненими, військовополоненими тощо.

Таким чином, оновлення законодавчих засад військової служби має ґрунтуватися на принципах системності, передбачуваності, адаптивності й соціальної справедливості, що відповідає не лише викликам сучасної війни, а й стратегії сталого розвитку сектора оборони України.

Літератури:

1. Григоренко Є.І. Конституційні засади проходження військової служби громадянами України: проблеми теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2009. 213 с.

2. Корж І.Ф. Військова служба в Україні: вступ, просування, припинення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2004. 222 с.

3. Александров В.М. Військова служба як особливий вид державної служби в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2009. 20 с.

4. Макухіна М. В. Контракт про проходження військової служби громадянами України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 20.02.03. Хмельницький, 1999. 18 с.

5. Паламарчук В.О. Організаційно-правові засади проходження військової служби за контрактом у Збройних Силах України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.07. 2003. 13 с.

6. Гапеева О.Л. Формування законодавчої бази на першому етапі військового будівництва в Україні *Військово-науковий вісник*. 2002. №6. С.74–78;

7. Корольов С.С. Соціальний захист військовослужбовців Збройних Сил України (1991-2005 рр.): історичний аспект: дис... канд. іст. наук: 20.02.22. Київ, 2006. 208 с.;

8. Пашинський В.Й. Конституційно-правовий статус військовослужбовців в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2007. 206 с.

9. Шамрай Б.М. Конституційні гарантії прав та свобод військовослужбовців в Україні: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 256 с.

10. Лисенкова О.С. Система законодавства України: структурно-функціональна характеристика: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2001. 17 с.
11. Шевченко В.П. Конституційно-правові основи військового правосуддя в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2003. 21 с.
12. Закон України Про військовий обов'язок і військову службу. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
13. Указ Президента України Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618/2012#Text>
14. Романова О. Юридичні аспекти мобілізації в Україні *Часопис Київського університету права*, 2023, № 1, С.73-78. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2023.15
15. Савинець Ю. Теоретико правові засади адміністративно-правового забезпечення проведення мобілізації Збройних Сил України. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С.202-209.
16. Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку: Закон України № 3544-ХІІ від 21 жовтня 1993 року / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 21.05.2023).
17. Циганок В.М. Сучасний стан законодавства про соціальний захист військово-службовців та членів їх сімей. *Аналітично порівняльне законодавство*. 2023. № 6. С. 377-388. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.64>
18. Закон України Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
19. Пінчук Р., Письменна О. Покращення соціального і правового захисту військово-службовців Збройних Сил України, як запорука формування професійного війська. *Науковий Вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. 2020. Вип.60. С.83-89.
20. Кар'єра, освіта, соцзахист: як Міноборони планує зробити військову службу привабливою URL: <https://mod.gov.ua/news/kar-yera-osvita-soczzahist-yak-minoboroni-planuye-zrobiti-vijskovu-sluzhbu-privablivoyu>

References:

1. Hryhorenko Ye.I. (2009). Konstytutsiini zasady prokhozhdennia viiskovoi sluzhby hromadianamy Ukrainy: problemy teorii ta praktyky [Constitutional Principles of Military Service by Citizens of Ukraine: Problems of Theory and Practice] (Candidate's thesis in Law, 12.00.02). Kharkiv. 213 p. [in Ukrainian].
2. Korzh I.F. (2004). Viiskova sluzhba v Ukraini: vstup, prosuvannia, prypynennia [Military Service in Ukraine: Admission, Promotion, Termination] (Candidate's thesis in Law, 12.00.07). Kyiv. 222 p. [in Ukrainian].
3. Aleksandrov V.M. (2009). Viiskova sluzhba yak osoblyvyi vyd derzhavnoi sluzhby v Ukraini [Military Service as a Special Type of Civil Service in Ukraine] (Author's abstract of Candidate's thesis in Law, 12.00.07). Kharkiv. 20 p. [in Ukrainian].
4. Makukhina M.V. (1999). Kontrakt pro prokhozhdennia viiskovoi sluzhby hromadianamy Ukrainy [Contract for Military Service of Citizens of Ukraine] (Author's abstract of Candidate's thesis in Law, 20.02.03). Khmelnytskyi. 18 p. [in Ukrainian].
5. Palamarchuk V.O. (2003). Orhanizatsiino-pravovi zasady prokhozhdennia viiskovoi sluzhby za kontraktom u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Organizational and Legal Principles of Contract-Based Military Service in the Armed Forces of Ukraine] (Author's abstract of Candidate's thesis in Law, 12.00.07). 13 p. [in Ukrainian].

6. Hapeieva O.L. (2002). Formuvannia zakonodavchoi bazy na pershomu etapi viiskovoho budivnytstva v Ukraini [Formation of the Legislative Framework at the Initial Stage of Military Development in Ukraine]. *Viiskovo-naukovy visnyk*, 6, 74–78. [in Ukrainian].
7. Korolov S.S. (2006). Sotsialnyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy (1991–2005 rr.): istorychnyi aspekt [Social Protection of the Armed Forces Personnel of Ukraine (1991–2005): Historical Aspect] (Candidate's thesis in History, 20.02.22). Kyiv. 208 p. [in Ukrainian].
8. Pashynskiy V.Yi. (2007). Konstytutsiino-pravovy status viiskovosluzhbovtziv v Ukraini [Constitutional and Legal Status of Servicemen in Ukraine] (Candidate's thesis in Law, 12.00.02). Kyiv. 206 p. [in Ukrainian].
9. Shamrai B.M. (2025). Konstytutsiini harantii prav ta svobod viiskovosluzhbovtziv v Ukraini: monohrafiia [Constitutional Guarantees of the Rights and Freedoms of Servicemen in Ukraine: Monograph]. Kyiv: Yurinkom Inter. 256 p. [in Ukrainian].
10. Lysenkova O.S. (2001). Systema zakonodavstva Ukrainy: strukturno-funktsionalna kharakterystyka [The System of Ukrainian Legislation: Structural and Functional Characteristics] (Author's abstract of Candidate's thesis in Law, 12.00.01). Kyiv. 17 p. [in Ukrainian].
11. Shevchenko V.P. (2003). Konstytutsiino-pravovi osnovy viiskovoho pravosuddia v Ukraini [Constitutional and Legal Foundations of Military Justice in Ukraine] (Author's abstract of Candidate's thesis in Law, 12.00.02). Kyiv. 21 p. [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy Pro viiskovy oboviazok i viiskovu sluzhbu [Law of Ukraine “On Military Duty and Military Service”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> [in Ukrainian].
13. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro Polozhennia pro prokhozhdennia hromadianamy Ukrainy sluzhby u viiskovomu rezervi Zbroinykh Syl Ukrainy [Decree of the President of Ukraine “On the Regulations for Citizens' Service in the Military Reserve of the Armed Forces of Ukraine”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618/2012#Text> [in Ukrainian].
14. Romanova O. (2023). Yurydychni aspekty mobilizatsii v Ukraini [Legal Aspects of Mobilization in Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 1, 73–78. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2023.15 [in Ukrainian].
15. Savynets Yu. (2018). Teoretyko-pravovi zasady administratyvno-pravovoho zabezpechennia provedennia mobilizatsii Zbroinykh Syl Ukrainy [Theoretical and Legal Principles of Administrative and Legal Support for Mobilization of the Armed Forces of Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*, 3, 202–209. [in Ukrainian].
16. Zakon Ukrainy Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu [Law of Ukraine “On Mobilization Preparation and Mobilization”] No. 3544-XII of 21 October 1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian].
17. Tsyhanok V.M. (2023). Suchasnyi stan zakonodavstva pro sotsialnyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei [Current State of Legislation on Social Protection of Servicemen and Their Families]. *Analitychno-porivnialne zakonodavstvo*, 6, 377–388. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.64> [in Ukrainian].
18. Zakon Ukrainy Pro sotsialnyi i pravovy zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei [Law of Ukraine “On Social and Legal Protection of Servicemen and Their Families”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian].
19. Pinchuk R., Pysmenna O. (2020). Pokrashchennia sotsialnoho i pravovoho zakhystu viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy, yak zaporuka formuvannia profesiinoho viiska [Improving Social and Legal Protection of the Armed Forces Personnel of Ukraine as a Guarantee of Forming a Professional Army]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii Pravo*, 60, 83–89. [in Ukrainian].
20. Kar'yera, osvita, soczakhyst: yak Minoborony planuie zrobyty viiskovu sluzhbu pryvablyvoiu [Career, education, social protection: how the Ministry of Defense plans to make military service attractive]. *Ministerstvo oborony Ukrainy*. URL: <https://mod.gov.ua/news/kar-yera-osvita-soczzahist-yak-minoborony-planuye-zrobiti-vijskovu-sluzhbu-privablivoyu> [in Ukrainian].

Науково-практичний журнал

«Національні інтереси України»

№ 5(10) 2025

Формат 60х90/8. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

ФОП «Жукова Ірина Віталіївна», Свідоцтво серія ДК № 7425 від 09.08.2021 р.